

Микола ВАШУЛЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України;

Світлана ДУБОВИК,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
початкової освіти та методик гуманітарних
дисциплін педагогічного інституту Київського
університету імені Бориса Грінченка

Навчання української мови в 4 класі

(за підручником М.С.Вашуленка. Українська мова: підруч. для 4 кл.

загальноосвіт. навч. закл. з навчанням українською мовою/ М.С.Вашуленко,

С.Т.Дубовик, О.І.Мельничайко / за ред. М.С.Вашуленка. – К. : Видавничий дім "Освіта",
2015. – 192 с. : іл.)

У 4 класі завершується вивчення початкового курсу української мови. Учні мають не тільки здобути нові знання з фонетики, лексики, граматики й правопису та розвитку мовлення, а й систематизувати відомості з різних розділів початкового мовного курсу, узагальнити і закріпити опрацьоване в 1–3 класах, розвинути практичні вміння в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності – слуханні і розумінні (аудіювання), говорінні, читанні й письмі. Адже ці знання і вміння стануть основою для вивчення систематичного курсу української мови в середній і старшій ланках загальноосвітньої школи.

Основна мета шкільної мовної освіти полягає у формуванні ключової *комунікативної компетентності* молодшого школяра, яка виявляється у здатності успішно користуватися мовою в процесі спілкування, пізнання навколишнього світу, вирішення життєво важливих завдань. З огляду на зазначене до нової програми з української мови, крім традиційних мовних знань, умінь і навичок, уведено нові елементи змісту, а саме: формування особистісного досвіду творчої діяльності; досвіду емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу в цілому і до мовленнєвої дійсності зокрема. Слід узяти до уваги, що набуті в початкових класах особистісні якості, пов'язані з мовленням, не тільки забезпечують основу подальшого навчання, виховання і розвитку підлітків і старшокласників, а й значною мірою зумовлюють практичну, громадську і професійну діяльність дорослої людини. Важливим є те, що зазначені нові компоненти змісту вперше мають стати об'єктами контролю й оцінки з виявленням обов'язкових результатів, які закладено в Державному стандарті навчання української мови, а тому їхній зміст повинен знайти повне відображен-

ня в нових підручниках і відповідно в кожному уроці української мови.

Як і в попередніх класах, у програмі та підручнику з української мови для 4 класу велику увагу приділено роботі над текстом. Паралельно учням пропонується цілий комплекс завдань, спрямованих на розвиток у них комунікативних умінь, а також на систематизацію й узагальнення знань з фонетики і графіки, лексики і граматики, на вдосконалення навичок вимови і правопису. У процесі опрацювання відомостей про текст великого значення надається розвитку зв'язного мовлення школярів. Учні вчаться визначати головну думку тексту, коротко формулювати його тему і мету, складати план, передавати зміст тексту, будувати зв'язні висловлювання за складеним планом, поданими опорними словами і словосполученнями, за малюнками, на основі власних спостережень, прочитаного тексту тощо. При цьому вони мають навчитися не тільки створювати певний варіант зв'язного тексту, а й, що дуже важливо, удосконалювати побудовані висловлювання, враховуючи зауваження і поради вчителя під час перевірки й аналізу їхніх творчих робіт, здійснювати взаємоперевірку і взаємооцінювання письмових робіт, усних висловлювань.

Удосконалення текстів має здійснюватися у трьох напрямках: за структурою, за змістом та за мовним оформленням. Треба, зокрема, довести учням необхідність використання виразних лексичних засобів – різноманітних означень до назв предметів, обставин, за яких відбувалася дія, які уточнюють, конкретизують висловлене. З метою усунення повторів учні мають навчитися добирати для певного контексту лексичні синоніми. Слід домагатися, щоб вони самостійно виправляли допущені грама-

тичні помилки, які стосуються зв'язку між членами речення, порядку слів, засобів зв'язку між окремими реченнями в тексті, логічності викладу. Корисно організовувати вправління учнів як на основі навчальних текстів, так і самостійно побудованих висловлювань.

У процесі роботи над різними розділами програми учні закріплюють практичні вміння розрізняти художній і науково-популярний тексти та самостійно створювати їх з орієнтацією на подані зразки. Поступово формуються вміння самостійно складати зв'язні (усні й письмові) тексти різних типів – розповіді, описи і міркування, деякі види ділових текстів (лист, допис до газети, оголошення, запрошення, вітання, записка).

Вивчаючи розділ "Речення", учні закріплюють здобуті в попередніх класах уміння диференціювати речення за метою висловлювання – розповідні, питальні і спонукальні, – розпізнавати серед них за змістом (вираження особливих почуттів) та за інтонацією окличні речення, правильно відтворювати під час читання інтонацію різних типів речень, орієнтуючись на загальний зміст висловленого та на розділові знаки.

У 4 класі учні ознайомляться з простими реченнями, ускладненими однорідними членами (головними і другорядними), засвоять правила вживання розділових знаків при однорідних членах речення. Із програми з української мови для 4 класу в 2014 році з метою її розвантаження вилучено відомості про складне речення. Однак не варто в навчальних текстах підручника, робочого зошита та зошита з розвитку мовлення, які входять до складу навчального комплексу з української мови, обмежувати спостереження за мовною дійсністю тільки простими реченнями, оскільки спостереження засвідчують, що не тільки в усному, а й у письмовому мовленні, особливо на завершальному етапі початкової мовної освіти, молодші школярі нерідко вживають поряд із простими реченнями і складні. Такі речення їм часто доводиться читати в підручниках з літературного читання, природознавства і математики, а потім, переказуючи текст чи умову задачі, відтворювати усно.

Важливо навчити учнів правильно промовляти (читати) речення з однорідними членами, показавши за допомогою інтонації смислову рівноправність кількох головних чи другорядних членів речення. Доцільно при цьому використовувати схеми з умовним, графічним, зображенням структури таких речень. Поставлені в один ряд підмети, присудки або другорядні члени речення на схемі сприймаються незалежними один від одного і водночас пов'язаними з іншими членами речення або навіть підпорядкованими їм.

Учні повинні добре усвідомити, що основною граматичною ознакою однорідності є те, що однорідні члени з а в ж д и відповідають на одне й те саме питання і відносяться до одного й того самого члена речення.

Доцільними є вправи на усне завершення, а також дописування складних речень з різними сполучниками, наприклад: *Настали теплі дні, і юннати...* (*Настали теплі дні, і юннати зібралися в похід.*); *Перші весняні квіти з'являються там, де...* (*Перші весняні квіти з'являються там, де сонце добре прогріває землю.*)

Практика показує, що після методично правильного опрацювання речень з однорідними членами в учнів 4 класу помітно поліпшується техніка читання, зокрема такі її якості, як усвідомленість і виразність. Адже на уроках читання вчитель має можливість спертися на ті відомості, які учні одержали на уроках мови з розділу "Речення".

Протягом усього навчального року потрібно вдосконалювати вміння учнів поширювати речення, встановлювати граматичні зв'язки між членами речення (визначати граматичну основу – підмет і присудок – та всі наявні в ньому словосполучення), будувати графічну модель речення і навпаки – складати речення, граматична структура яких відповідає б поданим моделям.

Здобуті в 3 класі елементарні відомості з л е к с и к о л о г і і – про пряме і переносне значення слів, синоніми, антоніми і найпоширеніші омоніми, багатозначність слів – закріплюються в 4 класі на нових, доступних для дітей цього віку лексемах у процесі опрацювання зв'язних текстів, а також під час вивчення частин мови. Учитель продовжує формувати увагу учнів до лексичних значень слів паралельно з їхніми граматичними значеннями, до лексичної сполучуваності слів у процесі побудови словосполучень і речень. З цією метою опрацювання кожної частини мови здійснено в двох аспектах: спочатку учні засвоюють її лексичні характеристики (наприклад, іменники бувають багатозначні, вони можуть бути вжиті в прямому і переносному значеннях, серед них є синоніми, антоніми, омоніми), а потім паралельно здійснюється робота над лексико-граматичними і суто граматичними категоріями цієї частини мови, з обов'язковим виявленням функціональних значень їх у реченні і тексті.

Опрацьовуючи м о р ф о л о г і ч н и й матеріал, молодші школярі вчаться вживати в мовленні слова та їхні граматичні форми, засвоївши 8 частин мови – іменник, прикметник, дієслово, числівник, займенник, прислівник, прийменник і, практично, сполучник – на основі спостережень за лексичними значеннями кожної з них, їхніми істотними граматичними властивостями, що виявляються в слово-

сполученнях, реченнях. Головне для початкового навчання української мови полягає в тому, щоб учні здобули практичні знання і вміння, усвідомили функціональну роль виучуваних частин мови та найважливіших граматичних категорій їх у мові і мовленні, зокрема в текстах різних типів. Наприклад, описову функцію в тексті можуть виконувати не тільки прикметники, на що зверталася увага в попередніх класах, а й дієслова (описи трудових процесів, явищ природи, спортивних ігор, занять тощо), а також іменники. Учні ознайомлюються з тим, як описову функцію частин мови майстерно використовують у художніх творах письменники.

У процесі опрацювання частин мови в учнів закріплюються і вдосконалюються вміння граматично правильно будувати словосполучення і речення, вводити їх у зв'язні висловлювання, продовжується формування орфоепічних умінь і навичок, пов'язаних із правильним вимовлянням окремих граматичних форм (дієслова на *-ться*, *-шся*, відмінкові закінчення дієслів з основою на шиплячий, окремі числівникові та прислівникові форми).

Хоча в 4 класі учні й не вивчають окремих розділів "Звуки і букви", "Будова слова", однак у ході опрацювання частин мови відомості, здобуті ними в попередніх класах зі згаданих розділів, стають предметом удосконалення, узагальнення і закріплюються на новому мовному і мовленнєвому матеріалі. Закінчуючи початкове вивчення української мови, молодші школярі мають систематизувати й закріпити такі знання і вміння з фонетики і графіки: розрізнявати мовні й немовні звуки, голосні і приголосні, тверді й м'які приголосні, дзвінки та глухі (парні й непарні); розуміти і пояснювати на прикладах смислорозрізнавальну роль звуків, складотворчу функцію голосних; визначати у слові наголошений звук (склад); пояснювати роль наголосу в розрізненні значень слів (граматичних форм); співвідносити звуковий і графічний (буквений) склад слів. Важливо, щоб ці знання і вміння учні могли активно застосовувати для вдосконалення орфоепічних і правописних умінь і навичок.

Надзвичайно важливим загальнонавчальним умінням, якому вчитель повинен повсякденно приділяти увагу на всіх без винятку уроках, є вміння користуватися різними словниками — орфографічним, перекладним, тлумачним, словником синонімів та антонімів, найпоширеніших фразеологізмів та ін. Проводячи словникову роботу, формуючи в учнів правописні вміння, працюючи над удосконаленням їхньої вимови, нормативного наголошування слів, учитель повинен сам демонструвати потребу в користуванні словниками, які є в класі, не боячись показати, що сумнівається, наприклад, у тому чи іншому варіанті наголосу в слові, і постійно привчати

до цього учнів. Слова Максима Рильського: "Не бійтесь заглядати у словник — це пишний яр, а не сумне провалля" мають звучати в класі як рефрен, супроводжуючи різні ситуації, пов'язані з написанням та вимовою, необхідністю з'ясувати або уточнити значення слова. З огляду на це вчитель 4 класу має переконатися в тому, що кожен випускник початкової школи знає напам'ять алфавіт, правильно називає всі літери, і вміє, застосовуючи відповідні алгоритмічні прийоми, швидко знаходити потрібне слово в словнику. Доцільною з цією метою є організація своєрідних змагань між учнями в парах і групах на знаходження і виписування зі словника слів зі спеціальним завданням (наприклад, іменників середнього роду; прикметників на літеру "ес" зі значенням кольору; слів, вимову і написання яких за програмою треба запам'ятати; спільнокореневих слів із коренем *зелен-* тощо).

Зауважимо також, що матеріал з фонетики і графіки, лексики, граматики (морфології і синтаксису), правописні правила, опрацьовувані в 4 класі, дають широкі можливості для реалізації такої важливої змістової лінії програми з рідної мови, як діяльність. Адже нею передбачено вироблення в учнів на мовному матеріалі умінь аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати мовні явища різних рівнів, робити висновки.

Зазначимо, що більшість мовленнєвих і мовних завдань у підручнику пропонується саме з метою комунікації (спілкування). Сюди належать і створення мовленнєвих ситуацій для побудови учнями коротких монологічних і діалогічних висловлювань, і розвиток мотивації до таких висловлювань, орієнтування їх на слухача або читача, і вироблення умінь накопичувати для цього мовний матеріал, і робота над удосконаленням власних висловлювань. З цією метою періодично підручник пропонує учням здійснити "Хвилинку спілкування" на теми, близькі й зрозумілі і, крім того, життєво важливі для учнів. Постійними рубриками в підручнику є "Слово про слово", "Так ми говоримо", у яких розкрито лексичне значення нових слів, зокрема термінів, наведено зразки нормативного вживання слів, їхніх граматичних форм, окремих виразів, фразеологізмів тощо.

Дослідження психологів засвідчують, що під кінець навчання в початковій школі інтерес школярів до навчальної діяльності може дещо знижуватись. Це особливо помітно в тих класах, де вчителі дають учням знання переважно в готовому вигляді, коли діє настанова на запам'ятовування, коли активність школярів має не творчий, а переважно відтворювальний характер. Наші спостереження свідчать, що учні 3–4 класів не люблять списувати з дошки

текстів без творчих завдань, дослівно переказувати прочитане, вивчати напам'ять ("зазубрювати") велику кількість правил, визначень і навіть віршів. І навпаки, інтерес до виконуваних завдань зростає, якщо вони мають творчий характер. Саме такі завдання доцільно пропонувати учням для роботи в парах і особливо в групах. За даними В.В.Давидова, уже в 3 класі загальний інтерес до навчання може переростати у деяких дітей в інтерес до змісту і спосібів засвоєння знань. У 4 класі цей інтерес виявляється вже у переважній більшості учнів, якщо з ними проводять роботу з формування мотивації в навчання.

На завершення наголосимо, що 4 клас є вирішальним для становлення в учнів каліграфічного скоропису, який є однією з найважливіших загальнонавчальних навичок і характеризує особистість учня в його писемному спілкуванні з ровесниками і старшими людьми. Тому, оцінюючи письмові роботи школярів, учитель продовжує враховувати і каліграфічність письма, не задовольняючись звичайною охайністю. Крім вправлянь у каліграфічному написанні літер, їхніх з'єднань, слів, слід також практикувати вправи, спрямовані на вироблення в учнів швидкості й ритмічності письма – навичок, надзвичайно важливих на етапі переходу до середньої ланки загальноосвітньої школи, де обсяг письмових робіт на уроках і вдома різко зростає.

Просимо взяти до уваги, що навчальний комплект з української мови в 4 класі охоплює, крім підручника, робочий зошит, у якому подано практично до всіх тем програми додатковий навчальний матеріал, який орієнтує вчителя на диференційований підхід до навчання, зокрема на подачу домашніх завдань, зошити з оцінювання навчальних досягнень школярів (№ 1 і № 2), зошит з підготовки до державної підсумкової атестації та зошит з розвитку мовлення "У світі рідного слова", у якому подано матеріал до всіх 17 уроків, передбачених навчальною програмою.

Нижче подаємо **орієнтовне календарне планування** уроків у I і II семестрах, до якого вчитель може вносити корективи з огляду на різні об'єктивні ситуації, що склалися в навчальному процесі, а також, зважаючи на навчальні можливості свого класу, власний педагогічний досвід.

Література

1. *Вашуленко М. С.* Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. – 2-ге вид., зі змінами / М. С. Вашуленко. – К.: Освіта, 2011. – 268 с.
2. *Собко В. О.* Орфографічний словник для учнів початкових класів. Посіб. для загальноосвіт. навч. закл. / В. О. Собко / за ред. М. С. Вашуленка. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2014. – 224 с.
3. *Собко В. О., Демидчик Г. С., Вишник О. О.* Словник синонімів, антонімів і найпоширеніших фразеологізмів для учнів початкових класів: посіб. для загальноосвіт. навч. закл. / В. О. Собко, Г. С. Демидчик, О. О. Вишник / за ред. М. С. Вашуленка. – К.: Видавничий дім "Освіта", 2014. – 136 с.

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(I семестр – 4 години на тиждень)

(II семестр – 3 години на тиждень)

№ ур. Дата	Вправи підруч.	Вправи робочого зошита	Тема уроку
1	2	3	4
I семестр			
Мова і мовлення (3 години)			
1	1 – 7	1, 2	Мова – безсмертний скарб народу. Неперервне поповнення словникового складу мови. Старі й нові слова в мові
2	8 – 11	3, 4	Усне і писемне мовлення. Культура мовлення.
3	12 – 17	5, 6	Культура спілкування
Текст (9 годин)			
4	18 – 20	7, 8	Закріплення поняття про будову тексту. Тема і мета висловлювання. Заголовок
5	21 – 24	9, 10	Слова, найважливіші для висловлювання думки в реченні, тексті
6	25 – 28	11, 12	Засоби зв'язку речень у тексті
7	29 – 32	13, 14	Поділ тексту на частини. Складання плану. Спостереження за роллю абзаців у тексті
8	33 – 36	15, 16	Особливості змісту та побудови тексту-міркування
9	37 – 41	17, 18	Особливості текстів-описів. Мета цих текстів
10	42 – 45	19, 20	Порівняння художнього і науково-популярного описів
11	46 – 49	21, 22	Замітка до газети
12			Урок розвитку мовлення (1). Складання ділових текстів (записка)

1	2	3	4
Речення (8 годин)			
13	50 – 53	23, 24	Узагальнення вивченого про види речень за метою висловлювання та інтонацією
14	54 – 57	25, 26	Основа речення. Зв'язок слів у реченні
15	58 – 62	27, 28	Установлення зв'язків між словами в реченні. Складання речень за схемами
16	63 – 65	29, 30	Поняття про однорідні члени речення. Головні та другорядні члени речення. Кома при однорідних членах речення
17	66 – 69	31, 32	Поєднання однорідних членів речення за допомогою інтонації, сполучників. Інтонація перелічування і протиставлення
18			Урок розвитку мовлення (2). Докладний переказ тексту "Як краса врятувала берізки"
19	70 – 73		Складання речень з однорідними членами. Поширення їх залежними словами. Граматичні питання до однорідних членів речення
20			Контрольна робота
Слово. Значення слова. Частини мови (3 години)			
21	74 – 78	33, 34	Аналіз контрольної роботи. Повторення й узагальнення знань учнів про лексичні значення слова
22	79 – 83		Узагальнення знань учнів про морфемну будову слова
23	84 – 86	35, 36	Спостереження за словами, що належать до різних частин мови, та службовими словами
24			Урок розвитку мовлення (3). Текст-розповідь на основі спостережень за природою "Золота осінь"
Іменник (18 годин)			
25	87 – 91	37, 38	Повторення вивченого про іменник як частину мови. Розширення уявлень про лексичне значення іменника (слова з абстрактним значенням)
26	92 – 96	39, 40	Іменники-синоніми, іменники-антоніми. Однозначні і багатозначні іменники. Пряме і переносне значення іменників
27	97 – 99	41, 42	Рід і число іменників
28	100 – 106	43, 44	Відмінювання іменників. Формування вмінь ставити іменники в початкову форму
29			Урок розвитку мовлення (4). Складання і записування зв'язаних між собою речень, які описують зміст малюнка
30	107 – 110	45, 46	Розрізнення відмінків іменників з однаковими закінченнями
31	111 – 115	47, 48	Чергування кінцевих приголосних основи в іменниках різного роду в давальному і місцевому відмінках
32	116 – 120		Чергування голосних у коренях іменників жіночого та чоловічого роду в однині
33	121 – 124	49, 50	Правопис закінчень іменників жіночого роду на -а (-я) в родовому відмінку однини
34			Урок розвитку мовлення (5). Текст-розповідь "Калина – символ України"
35	125 – 128	51, 52	Правопис закінчень іменників чоловічого роду в родовому відмінку однини (<i>листка, лісу</i>)
36	129 – 133	53, 54	Правопис закінчень іменників жіночого і чоловічого роду в орудному відмінку однини
37	134 – 136	55, 56	Правопис закінчень іменників чоловічого роду на -р в орудному відмінку однини
38	137 – 140	57, 58	Правопис закінчень іменників чоловічого роду в давальному і місцевому відмінках однини
39			Урок розвитку мовлення (6). Текст-опис за ілюстрацією. Науковий опис голуба
40	141 – 146	59, 60	Правопис закінчень іменників у множині
41	147 – 150	61, 62	Уживання іменників з прийменниками в різних відмінках
42			Повторення вивченого про іменник. Виконання завдань у зошитах для оцінювання навчальних досягнень (ч. II) та з підготовки до ДПА
43			Узагальнювальний урок із теми "Іменник"
44			Контрольна робота із теми "Іменник"
Прикметник (20 годин)			
45	151 – 154	63, 64	Аналіз контрольної роботи. Роль прикметників у мові і мовленні
46	155 – 159	65, 66	Прикметники-синоніми та прикметники-антоніми. Пряме і переносне значення прикметників
47	160 – 162	67, 68	Спостереження за вживанням прикметників у текстах різних типів – художньому і науковому (без уживання термінів)

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

1	2	3	4
48			Урок розвитку мовлення (7). Складання текстів письмових привітань
49	163 – 167	69, 70	Спостереження за формами прикметників найвищого ступеня порівняння (без уживання терміна)
50	168 – 170	71 – 72	Спільні та відмінні ознаки прикметників та іменників. Повторення вивченого про прикметник як частину мови
51	171 – 173	73, 74	Рід і число прикметників
52	174 – 178	75, 76	Відмінювання прикметників в однині і множині
53	179 – 181	77, 78	Визначення відмінка прикметника в реченні за відмінком іменника
54			Урок розвитку мовлення (8). Текст-міркування "Чому важливо бути доброю людиною"
55	182 – 186	79, 80	Зіставлення закінчень прикметників з основою на твердий і м'який приголосні в однині і множині
56	187 – 191	81, 82	Вимова і правопис прикметників із суфіксами -ськ- , -зьк-
57	192 – 195	83, 84	Уживання знака м'якшення перед закінченням прикметників
58	196 – 201	85, 86	Використання прикметників для всебічної характеристики предметів і явищ. Усний опис картини зимової природи
59	202 – 205	87, 88	Форми давального і місцевого відмінків однини прикметників жіночого роду
60			Урок розвитку мовлення (9). Складання текстів письмових запрошень
61-62			Виконання завдань у зошитах з оцінювання навчальних досягнень та з підготовки до ДПА. Підготовка до контрольної роботи за семестр
63			Контрольна робота за семестр
64			Аналіз контрольної роботи. Підсумковий урок за семестр
II семестр			
Прикметник (продовження)			
65	206 – 209	89, 90	Відмінювання прикметників у множині
66	210 – 212	91, 92	Уживання різних відмінкових форм множини прикметників
67	213 – 215	93, 94	Спостереження за функцією прикметників у художніх текстах, народних прислів'ях, прикметах, загадках
Числівник (4 години)			
68	216 – 219	95, 96	Поняття про числівник як частину мови. Роль числівників у мовленні. Формули на означення часу протягом доби
69			Урок розвитку мовлення (10). Робота з деформованим текстом
70	220 – 223	97, 98	Вимова і правопис найуживаніших числівників (11, 14, 16, 600). Створення тексту-оголошення
71	224 – 226	99, 100	Форми родового відмінка числівників 50–80
72	227 – 230	101, 102	Уживання числівників у мовленні. Узагальнення знань і вмінь учнів, пов'язаних із числівником
Займенник (7 годин)			
73	231 – 234	103, 104	Поняття про займенник як частину мови
74	235 – 239	105, 106	Особові займенники
75	240 – 243	107, 108	Займенники 1–3-ї особи однини і множини. Їхні значення, синтаксична роль
76			Урок розвитку мовлення (11). Докладний переказ тексту "Якого кольору слова" (За Євгеном Гуцалом)
77	244 – 250	109, 110	Відмінювання особових займенників
78	251 – 255	111, 112	Правопис займенників із прийменниками. Уживання приставного н у займенниках 3-ї особи після прийменників
79	256 – 260		Використання займенників для зв'язку речень у тексті. Узагальнення знань про займенник
80			Урок розвитку мовлення (12). Науковий опис річки Дніпро
Дієслово (18 годин)			
81	261 – 264	113, 114	Повторення вивченого про дієслово як частину мови. Розширення уявлень про лексичні значення дієслів. Спостереження за дієсловами різних семантичних груп
82	265 – 269	115, 116	Дієслова-синоніми, дієслова-антоніми. Багатозначні дієслова. Уживання дієслів у прямому і переносному значеннях

1	2	3	4
83			Урок розвитку мовлення (13). Вибірковий переказ тексту
84	270 – 274		Особливості речень з однорідними присудками
85	275 – 278	117, 118	Спостереження за роллю дієслів у текстах розповідного та описового характеру
86	279 – 281	119, 120	Неозначена форма дієслова (початкова форма). Спостереження за вживанням дієслів неозначеної форми у приказах і прислів'ях
87			Урок розвитку мовлення (14). Редагування тексту
88	282 – 285	121, 122	Час дієслова. Змінювання дієслів за часами
89	286 – 289	123, 124	Число дієслова. Змінювання дієслів за числами
90	290 – 294	125, 126	Дієслова теперішнього часу. Змінювання дієслів теперішнього часу за особами і числами
91	295 – 298	127, 128	Дієслова майбутнього часу. Змінювання дієслів майбутнього часу за особами і числами
92	299 – 301	129, 130	Правопис дієслів 1-ї особи теперішнього і майбутнього часу
93			Урок розвитку мовлення (15). Текст-розповідь за фотослайдами
94	302 – 305	131, 132	Правопис закінчень дієслів 2-ї особи теперішнього і майбутнього часу
95	306 – 309	133, 134	Правопис закінчень дієслів 3-ї особи теперішнього і майбутнього часу
96	310 – 314	135, 136	Дієслова минулого часу. Змінювання дієслів минулого часу за родами (в однині) і числами
97	315 – 318	137, 138	Дієслова на -ся (-сь) – вимова і правопис
98			Урок розвитку мовлення (16). Розповідь з обґрунтуванням власної думки “Мій улюблений телевізійний проект”
99	319 – 322		Узагальнення знань і вмінь із теми “Дієслово”. Виконання завдань із зошитів для оцінювання навчальних досягнень та з підготовки до ДПА
100			Контрольна робота з теми “Дієслово”
101			Аналіз результатів контрольної роботи
Прислівник (8 годин)			
102	323 – 325	139, 140	Поняття про прислівник як частину мови. Незмінюваність – основна ознака прислівників
103	326 – 328	141, 142	Спостереження за вживанням прислівників-синонімів у мовленні
104	329 – 331	143, 144	Спостереження за роллю прислівників-антонімів у мовленні
105			Урок розвитку мовлення (17). Текст-міркування “Чому мені подобається моє ім'я”
106	332 – 335	145, 146	Однорідні другорядні члени речення, виражені прислівниками
107	336 – 338	147, 148	Спостереження за вживанням у текстах однорідних членів речення, виражених прислівниками
108	339 – 341	149, 150	Спостереження за роллю прислівників у художніх і науково-популярних текстах
109	342 – 345		Практичне ознайомлення з правописом найуживаніших прислівників. Виконання завдань у зошитах для оцінювання навчальних досягнень і з підготовки до ДПА
110	346 – 350		Узагальнювальний урок із теми “Прислівник”
Повторення вивченого в 1–4 класах (4 години)			
111–119	351 – 381		Повторення вивченого за рік. Виконання вправ із підручника та із зошитів для оцінювання навчальних досягнень і з підготовки до ДПА (за планом учителя з орієнтацією на потреби класу та окремих учнів). Робота з державної підсумкової атестації. Підсумкова контрольна робота за навчальний рік. Аналіз виконання підсумкової контрольної роботи

Шановні друзі!

*Триває передплата періодичних видань на 2015 рік.
Не забудьте завітати до поштових філій і передплатити
необхідну Вам пресу, а насамперед – журнал “Початкова школа”.*

У роздрібний продаж журнал не надходить!

Передплатний індекс: 74404 – щомісячна передплата.